

Οι γυναικείες μορφές στην επανάσταση του 1821

Δημοσιεύτηκε στις Τετάρτη, 25 Μαρτίου 2015 16:14 | Γράφτηκε από τον/την dominique |

Αξιολόγηση Χρήστη: / 0

Χειρότερο   Καλύτερο

Αξιολόγηση

Στην Ελληνική Επανάσταση η γυναικεία συμμετοχή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αποφασιστική. Αυτοί που συγκροτούν τη σιδερένια γροθιά της Επανάστασης είναι οι άνδρες. Όμως, η σποραδική έστω παρουσία των γυναικών σε κρίσιμες περιόδους πολέμου είναι ενδεικτική των δυνατοτήτων του γυναικείου φύλου, το οποίο έτσι ενέγραψε στο κεφάλαιο των δικαιωμάτων του μια μακροπρόθεσμη υποθήκη.

Όσες γυναίκες ξεχώρισαν στην Ελληνική Επανάσταση του 1821 επέβαλαν άτυπα την ισοτιμία των φύλων στα πεδία των μαχών. Με το απαράμιλλο θάρρος τους, την αξιοθαύμαστη γενναϊότητα, τις περιπέτειες και τις θυσίες τους αποτελούν αξεπέραστα σύμβολα δυναμισμού και πατριωτισμού που συνεχίζουν να εμπνέουν σε εθνικά κρίσιμες περιόδους.

ΣΟΥΛΙΩΤΙΣΣΕΣ Οι σχέσεις των φύλων στο περήφανο και αδούλωτο Σούλι ήταν διαφορετικές απ' ό,τι στην υπόλοιπη Ελλάδα. Θύμιζαν τη θέση της γυναίκας στην αρχαία Σπάρτη. Οι άντρες σέβονταν τις γυναίκες τους και συχνά ζητούσαν τη γνώμη τους, ιδιαίτερα σε κρίσιμες περιστάσεις. Οι σεβαστότερες απ' αυτές αναλάμβαναν το ρόλο του διαιτητή σε διαμάχες μεταξύ των ανδρών. Αντίθετα, ουδέποτε άνδρες ανακατεύονταν σε γυναικείους καβγάδες. Μερικές καπετάνισσες έπαιρναν μέρος στα στρατιωτικά συμβούλια, όπου οι γνώμες τους υπολογίζονταν όσο και των καπεταναίων. Στο σπίτι, τέλος, οι γυναίκες ήταν οι αδιαμφισβήτητες αφέντρες. Οι Σουλιώτισσες, πέρα από το νοικοκυριό, έπαιρναν όλες μέρος στις πολεμικές επιχειρήσεις, όπου ο ρόλος τους ήταν, σε πρώτη φάση, εφεδρικός και βοηθητικός. Όταν όμως οι περιστάσεις το απαιτούσαν, οι γυναικείες εφεδρείες ρίχνονταν στη μάχη, άλλοτε κατρακυλώντας βράχους πάνω στον εχθρό, άλλοτε περιβρέχοντάς τον με καυτά βόλια, άλλοτε ορμώντας μπροστά με το σπαθί στο χέρι. Ο «Χορός του Ζαλόγγου» (παραμονές Χριστουγέννων 1803) αποτελεί αιώνιο σύμβολο για τη γυναίκα που προτιμά το θάνατο από την ατίμωση και τη δυστυχία. Τη γυναίκα-ηρωίδα που «της Ελευθερίας ο έρωας» τη σπρώχνει να θυσιάσει τον εαυτό της και τα παιδιά της, να αποχαιρετήσει παντοτινά «τη γλυκιά ζωή» και τη «δύστυχη πατρίδα». «Στη στεριά δε ζει το ψάρι ούτ' ανθός στην αμμουδιά / κ' οι Σουλιώτισσες δε ζούνε μέσ' τη μαύρη τη σκλαβιά». Η πρώτη σέρνει το χορό, φτάνοντας στο χέλιος του γκρεμού, πηδάει και χάνεται στα βάθη του. Την ακολουθούν με τον ίδιο τρόπο, πάντα τραγουδώντας και χορεύοντας, η δεύτερη, η τρίτη, η τέταρτη... Γύρω ακούγεται το μουγκρητό του ανέμου, που στροβιλίζει το χιόνι κι ανακατεύεται με το τραγούδι... Την ίδια χρονική στιγμή (Δεκ. 1803), η Δέσπω Σέχου-Μπότση, σύζυγος του Γιωργάκη Μπότση, κυνηγημένη από τους Τουρκαλβανούς, μετά τη συνθηκολόγηση του Αλή Πασά με τους Σουλιώτες, οχυρώθηκε με τις κόρες, τις νύφες και τα εγγόνια της στον πύργο του Δημοούλα στη Ρηνιάσα και ύστερα από σθεναρή αντίσταση ανατίναξε τον πύργο, για να μην παραδοθούν στον εχθρό. Από τις Σουλιώτισσες ξεχώρισαν άλλες δυο, οι οποίες υπήρξαν οι διασημότερες από τις άλλες, καταφέροντας να περάσουν τα ονόματά τους στο δημοτικό τραγούδι κι από εκεί στη σφαίρα του θρύλου. Η Μόσχω Τζαβέλα, σύζυγος του Λάμπρου, κατέχει τον τίτλο της «γυναίκας του Σουλίου».

Ήταν η πρώτη και μεγαλύτερη ηρωίδα του Σουλίου. Με βαριά καρδιά έδωσε στο χέρι του αιμοβόρου Αλή Πασά τον πρωτότοκο γιο της Φώτο, για θυσία, και έβαλε πάνω από τον ίδιο της το γιο την αγάπη της για την πατρίδα. «Το παιδί μου είναι παιδί του Σουλίου και σα γλιτώσει το Σούλι γλιτώνει και το παιδί μου», είπε χαρακτηριστικά στον πασά. Μια άλλη γυναίκα φυσιογνωμία που ξεχώρισε ήταν η Χάιδω Γιαννάκη Σέχου. Το όνομά της είχε πρωτακουστεί στον πόλεμο του 1792, όπου ο ηρωισμός της, μας πληροφορούν ξένοι διπλωμάτες την εποχή εκείνη στην κατεχόμενη Ελλάδα, προκαλούσε το σεβασμό και το θαυμασμό των συμπατριωτών της. Πρώτη έτρεχε στη μάχη, συχνά δίπλα στους άντρες, συχνότερα μπροστά απ' αυτούς. Η ηρωίδα αυτή άγγιξε το απόγειο της δόξας της στη δραματική τριετία 1800-1803, οπότε «καμιά γυναίκα δεν αναδείχθηκε όσο η Χάιδω», βεβαιώνει ο Γερμανός Μπαρτόλντι.

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΙΣΣΕΣ Αξιοθαύμαστο θάρρος έδειξαν και οι Μεσολογγίτισσες «ελεύθερες πολιορκημένες», οι οποίες σε όλη τη διάρκεια της μακράς πολιορκίας του προπυργίου της δυτικής Ελλάδας βοήθησαν με κάθε τρόπο στην άμυνα: μεταφορά υλικών για τα οχυρωματικά έργα, περίθαλψη των ασθενών και τραυματιών. Φιλέλληνες πολεμιστές του Μεσολογγίου, όπως ο Αύγουστος Φαμπρ και άλλοι, έχουν αποθανατίσει ατέλειωτες σκηνές βομβαρδισμών με θύματα γυναίκες, όπως εκείνη με τις έξι φίλες που περπατούσαν μαζί και μια οβίδα έσκασε στα πόδια τους, σκοτώνοντας ή τραυματίζοντας και τις έξι. Η εκείνη με το αίμα μιας πληγωμένης μητέρας να βρέχει τα πτώματα των εννέα κοριτσιών της, τα οποία κείτονταν γύρω της. Οι Μεσολογγίτισσες όχι μόνο δε δειλιάσαν, αλλά αντίθετα εμψύχωναν τους μαχητές και τους παρακινούσαν να αγωνιστούν ως το τέλος. Όταν αποφασίζεται η ηρωική έξοδος (10 Απριλίου 1826), μετά το φοβερό λιμό, ακολουθούν πολλές γυναίκες με αντρική ενδυμασία, κρατώντας από το ένα χέρι το σπαθί και από το άλλο το μωρό τους, ενώ οι άοπλες μπήκαν στη μέση της φάλαγγας μαζί με τα παιδιά τους. Αυτές οι γυναίκες είχαν την ίδια φρικτική τύχη, όπως και οι άνδρες της Εξόδου, κατά τη γνωστή φοβερή σύγκυση που επικράτησε, και όσες κατάφεραν να γυρίσουν στην πόλη αυτοκτόνησαν, σφαγιαστήκαν ή αιχμαλωτίστηκαν. Από ότι ξέρουμε από τις τόσες ηρωίδες του Μεσολογγίου λίγα ονόματα διέσωσε η ιστορία για τις ηρωικές πράξεις τους. Μια από τις γυναίκες του Μεσολογγίου ήταν και η Αλεφαντώ. Η ενδυμασία προσidiaζε αυτής των αντρών. Αψηφούσε τους κινδύνους, τις κακουχίες και τις στερήσεις. Αντίθετα, εμψύχωνε τους άνδρες στον αγώνα και θυσίασε τη ζωή της για την ελευθερία και την τιμή της. Εκτός από αγωνίστρια, ήταν σύζυγος και μητέρα. Ο σύζυγός της σκοτώθηκε το Μάιο του '21 και νεαρά τότε η Αλεφαντώ έμεινε χήρα με μια μικρή κόρη. Όταν έγινε η έξοδος, συνελήφθη μαζί με την κόρη της και για πολλά χρόνια είχε μαρτυρική ζωή.

ΧΙΩΤΙΣΣΕΣ Οι γυναίκες της Χίου, σύμφωνα με περιηγητές της εποχής, ήταν «ωραίες και αβρές», με «ευγενική συμπεριφορά, ιδιαίτερα απέναντι στους ξένους». «Πουθενά αλλού οι γυναίκες δεν απολαμβάνουν τόση ελευθερία κι ωστόσο καμιά κατάχρησή της δεν παρατηρείται. Εργάζονται και τραγουδάνε. Τα σκάνδαλα είναι σπάνια». Οι σφαγές στο νησί (1822) εμπνέουν το Γάλλο ζωγράφο Ντελακρουά, που στο γνωστό του πίνακα αποτυπώνει όλη τη φρίκη αυτής της τραγωδίας. Από τους 100.000 κατοίκους στο νησί έμειναν λιγότεροι από 2000. «Χιλιάδες γυναίκες, κορίτσια κι αγόρια πουλιόνταν κάθε μέρα στο παζάρι. Πολλά από αυτά τα δυστυχισμένα πλάσματα αυτοκτόνησαν κατά τη μεταφορά. Βλέπεις γυναίκες να μη δέχονται τροφή, μ' όλο που μαστιγώνονταν, για να πεθάνουν από την πείνα», ανέφερε ο Άγγλος πρόξενος στη Σμύρνη Francis Werry.

ΛΑΣΚΑΡΙΝΑ ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ (1771-1825) Η Καπετάνισσα Μπουμπουλίνα ξέφυγε από τα γυναικεία πρότυπα της εποχής της. Μεγαλωμένη στη θάλασσα, από νωρίς εκδήλωσε την αγάπη της για τα πλοία και τα ταξίδια. Η μυθιστορηματική ζωή της, από τη γέννηση της ακόμη, ήταν γεμάτη περιπέτειες που σφυρηλάτησαν το χαρακτήρα της, ένα χαρακτήρα ανεξάρτητο, δυναμικό, αγωνιστικό. Καπετάνισσα, λοιπόν, όχι μόνο στα πλοία, αλλά και στην ίδια της τη ζωή. Γεννήθηκε ορφανή από πατέρα, έμεινε δύο φορές χήρα και με μεγάλη περιουσία την οποία διαχειρίστηκε με πολλή ευστροφία και κατάφερε να την αυξήσει. Γεύτηκε συχνά το φθόνο των συμπατριωτών της και γι' αυτό αντιμετώπισε πολλές δυσκολίες, τις οποίες πάντα ξεπερνούσε. Σύμφωνα με ανεπιβεβαίωτες προφορικές μαρτυρίες, το 1819 στην Κωνσταντινούπολη μυήθηκε στη Φιλική Εταιρία. Μετά την

έκρηξη της Επανάστασης από τους πρώτους συμμετείχε ενεργά, προσφέροντας χρήματα και πολεμοφόδια και διαθέτοντας τα πλοία της στην υπηρεσία του Αγώνα. Η μεγαλύτερη απώλεια ήταν ο θάνατος του πρωτότοκου γιου της (από τον πρώτο της γάμο) Γιάννου Γιάννουζα, στα τέλη Απριλίου του 1821, σε μια συμπλοκή με τους Τούρκους έξω από το Άργος. Η Μπουμπουλίνα έλαβε μέρος με το πλοίο της «Αγαμέμνων» στην πολιορκία του Ναυπλίου και μετά την απελευθέρωσή του εγκαταστάθηκε εκεί σε οίκημα που της παραχώρησε η επαναστατική κυβέρνηση. «Από της εμφανίσεώς της εις τον Αργολικόν, επί ιδίου πλοίου δια την πολιορκίαν του Ναυπλίου, και έπειτα εις το Άργος» γράφει ο Διονύσιος Κόκκινος, «η φυσιογνωμία της Μπουμπουλίνας καθίσταται η αμαζόνιος διακόσμησις του πολεμικού πίνακος του 1821. Η δόξα της, που έφτασε μέχρι της εκπλήκτου δια την δράσιν της Ευρώπης, οφείλεται εις πραγματικές πολεμικές πράξεις.» Το Σεπτέμβριο του 1821 βρέθηκε στο στρατόπεδο του Κολοκοτρώνη στην Τρίπολη και μπήκε από τους πρώτους στην πόλη. Η εκεί συμπεριφορά της προξένησε σχόλια για αρπαγή κοσμημάτων από τις γυναίκες του χαρεμιού με υπόσχεση την ασφάλεια της ζωής τους. Ο πρωταγωνιστικός της ρόλος δεν την άφησε αμέτοχη στις εμφύλιες διαμάχες, κατά τις οποίες υποστήριξε τους στρατιωτικούς και το Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, με τον οποίο είχε συγγενήσει, μετά το γάμο της κόρης της Ελένης Μπούμπουλη με τον Πάνο Κολοκοτρώνη. Η φιλοπατρία υπερισχύει όλων των άλλων συναισθημάτων της, δηλαδή της πικρίας της από τις έριδες των πολιτικών και την έκβαση του αγώνα. Και ενώ κάνει πάλι προετοιμασίες, για να λάβει μέρος στο αγώνα εναντίον του Ιμπραήμ, έρχεται το αναπάντεχο τέλος της. Η ηλιοκαμένη κόρη της θάλασσας πέφτει νεκρή από σπετσιώτικο βόλι, στις 22 Μαΐου 1825, στο σπίτι του πρώτου της άνδρα, του Γιάννουζα. Αιτία: Μια λογομαχία της με άτομα από την οικογένεια της Κούτση Ευγενίας, αγαπημένης του γιου της Μπουμπουλίνας. Άδοξο και τραγικό λοιπόν το τέλος αυτής της γυναίκας που μέσα της ξεχειλίζει, πιο ισχυρή από όλα τα άλλα, η αγάπη της για την πατρίδα.

ΜΑΝΤΩ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ (1796-1840) Γεννήθηκε στην Τεργέστη, όπου ήταν εγκατεστημένος ο πατέρας της Νικόλαος Μαυρογένης, μέλος της Φιλικής Εταιρίας, στην οποία μυήθηκε και η Μαντώ το 1820. Εκτός από το ψυχικό σθένος και τη μεγάλη περιουσία, διαθέτει και μια πλούσια δυτική παιδεία, που περιλαμβάνει άριστη γνώση της Γαλλικής και Ιταλικής, καθώς και της Τουρκικής, προσόν που της επιτρέπει να δραστηριοποιηθεί σε μια μεγάλη προσπάθεια επηρεασμού της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης. Οι επιστολές της προς τις Παριζιάνες και τις Αγγλίδες εντυπωσιάζουν, συγκινούν και συζητούνται τόσο στο Παρίσι όσο και στο Λονδίνο. Το 1820 ήρθε στην Ελλάδα και εγκαταστάθηκε στην Τήνο και τη Μύκονο, πατρίδα της μητέρας της. Διέθεσε όλη την πατρική περιουσία στον απελευθερωτικό αγώνα, ενώ έλαβε και η ίδια μέρος σε πολλές επιχειρήσεις. Με τη λήξη της επανάστασης εγκαταστάθηκε στο Ναύπλιο και τιμήθηκε, με διάταγμα του Καποδίστρια, για τις υπηρεσίες της με μια μικρή σύνταξη και το βαθμό της αντιστράτηγου. Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια αναγκάστηκε, ύστερα από τον άτυχο έρωτα της με το Δημήτριο Υψηλάντη και την έντονη πολεμική του Κωλέτη, να επιστρέψει στη Μύκονο. Φτωχή, έχοντας δωρίσει την τεράστια περιουσία της στον αγώνα, κατέφυγε κοντά στους συγγενείς της στην Πάρο. Εκεί πέθανε από τυφοειδή πυρετό. Ως γυναίκα η Μαντώ ήταν το αντίθετο της Μπουμπουλίνας, νεαρή, λεπτή και λυγερόκορμη, με εύθραυστη ομορφιά. Γυναίκα μεσόκοπη, όταν άρχισε ο αγώνας, τραχιά, με χοντρά χαρακτηριστικά κι αρρενωπά φερσίματα η αντικομορμίστρια Μπουμπουλίνα. Μόνα κοινά σημεία τους οι μεγάλες περιουσίες τους και η φλογερή πίστη της στο ιδανικό της ελευθερίας που τις μεταμόρφωσε σε απρόμητες μαχήτριες για την ανεξαρτησία της Ελλάδας.

ΕΡΩΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 21

Έρωτας και πόλεμος δεν είναι έννοιες ασυμβίβαστες και αλληλοαναιρούμενες. Το αντίθετο μάλιστα! Ο Πάρης και η ωραία Ελένη, ο Αχίλλεας κι η Βρισηίδα, ο Αντώνιος κι η Κλεοπάτρα, απλώς επιβεβαιώνουν τον κανόνα. Η επανάσταση του 21 δε θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση. Πριν την επανάσταση στα τουρκοκρατούμενα Γιάννενα, πλέχτηκε ένα ειδύλλιο που είχε οδυνηρή κατάληξη.

Οι πρωταγωνιστές ήταν ο Μουχτάρ και η κυρά Φροσύνη. Εκείνος ήταν γιος του Αλή πασά, παντρεμένος αλλά δεινός γυναικοκατακτητής κατά το λόρδο Μπάυρον. Εκείνη ήταν μια γυναίκα εξαιρετικής ομορφιάς, που οι γονείς της την πάντρεψαν με τον κατά πολύ μεγαλύτερό της έμπορο και πρόκριτο των Ιωαννίνων Δημήτριο Βασιλείου. Λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων ο σύζυγος της Φροσύνης περνούσε μεγάλο μέρος της ζωής του στην Ευρώπη. Ο Μουχτάρ θαμπώθηκε απ' την ομορφιά της και τη διεκδίκησε έντονα ώσπου την κατέκτησε. Ο πατέρας του, από ερωτική αντιζηλία, την έπνιξε στη λίμνη των Ιωαννίνων μαζί με άλλες δεκαεφτά γυναίκες, με την κατηγορία ότι επρόκειτο για γυναίκες «ελαφρών ηθών».

Θρυλικά έχουν μείνει κάποια ειδύλλια που πλέχτηκαν μέσα στις φλόγες του πολέμου. Γνωστός σε όλους μας είναι ο θυελλώδης έρωτας της Μαντώ Μαυρογένους για τον πρίγκηπα Δημήτριο Υψηλάντη. Εκείνος ήταν πληρεξούσιος ηγέτης του αδελφού του Αλέξανδρου Υψηλάντη, που κήρυξε την επανάσταση στις παραδουνάβιες ηγεμονίες ως γενικός επίτροπος της αρχής, της Φιλικής εταιρείας. Ήταν κι ο ίδιος μέλος της Φιλικής και αρχηγός του στρατού ανατολικής Ελλάδος. Εκείνη ήταν γόνος μεγαλοαστικής οικογένειας με μόρφωση και πλούτη, ηρωίδα της επανάστασης. Η δραστηριότητά της κατά τη διάρκεια του αγώνα και η διάθεση της περιουσίας της γι' αυτόν, της απέδωσαν το αξίωμα της αντιστρατήγου, τιμή που ο Καποδίστριας απένειμε για πρώτη φορά σε γυναίκα. Ο έρωτάς τους που γεννήθηκε μέσα στις φλόγες του αγώνα, χωρίς να επισημοποιηθεί από γάμο, ήταν μία από τις αφορμές που δόθηκαν στους πολιτικούς της αντιπάλους για να εξορίσουν τη Μαντώ Μαυρογένους από το πολιτικό προσκήνιο. Ο αρχιστράτηγος της Ρούμελης Γεώργιος Καραϊσκάκης αν και παντρεμένος μαγεύτηκε από την ομορφιά μιας όμορφης τουρκοπούλας που την είχε εκχριστιανίσει, της Μαριώς. Ήταν πανέμορφη και πανέξυπνη. Στις μάχες ήθελε να είναι παρούσα και τυνόνταν αντρικά με τη φουστάνελα. Τη φώναζαν μάλιστα «Ζαφείρη». Δεν δίστασε μάλιστα να την πάρει μαζί του, μεταμφιεσμένη σε άντρα, στο νησάκι Κάλαμος, όπου είχε φυγαδεύσει την οικογένειά του, για λόγους ασφαλείας και να την παρουσιάσει ως φίλο του, στη γυναίκα του Γκόλφω. Ο στρατηγός Καραϊσκάκης ήταν γνωστός για την πυγμή του και την ικανότητά του να επιβάλλει τις θελήσεις και τα πάθη του.

Πηγή: ftiaxno.gr

Read more: http://www.seleo.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=91409:oi-gunaikeies-morfes-sthn-epanastash-tou-1821&catid=74:sites&Itemid=54#ixzz20O7JsvVu

Seleo.gr News